

litate negotii veritas per alios sciri non possit, quia tunc predicta persona privilegiata possunt compelli dicere testimonium, ne pereat probatio & veritas occultetur, ita tenet Hoff. in c. 1. de test. b. cap. & ibi Joan. Andr. Abb. & communiter Doctores, Jacob. de S. Georg. in d. l. a. ff. de testibus. Hippol. de Marfil. ubi reputat singulare in l. Divus Pius. ff. de g. pen. col. n. 12. Franc. Brun. in tr. de indic. s. & tortura, 4. col. vers. ulterius generaliter quaro, n. 14.

23 Item principaliter q. quarto in materia, an ex praelumptionibus & indicis possit reus accusatus, vel inquisitus condemnari? In quo articulo magistraliter, & resolutivè dico quòd non. text. est capitalis, & expressus cum ratione in l. absintem, vers. ff. de pœnis. Cujus verba sunt: Sed nec ex suspitionibus debere aliquè damnari Divus Adrianus Audifio Severo rescriptit (sanctiùs enim esse impunitum relinqui facinas nocentis, quàm innocentem damnare,] & ad hoc notat & commendat ibi Gloss. ordinaria Bart. Alberic. & communiter Doctores, & idem disponit lex 7. tit. 1. & cod. tit. confirmatur, quia in causis criminalibus requiruntur probationes luce clariores, cum tractetur de vita & fama hominis, text. est in l. singulis, C. de accusat. text. in l. qui sententiam C. de pœnis, text. in l. fin. C. de prob. text. in l. qui sententiam, C. de pœnis, text. in l. fin. C. de prob. text. in l. adios, C. de appellat. & utrobique communiter Doctores, & idem disponit l. 26. tit. 1. 7. par. Ex quibus infero, quòd licet praelumptiones sint violentissimæ & tales quæ negari non possint, non probant; unde si quis vilis est effugere à domo, vel loco cum ense, vel gladio evaginato, & ibi reperitur aliquis homo occisus, per hoc non poterit condemnari ad mortem, quia forte alius fecit, vel fecit ad defensionem suam vel alio modo & casu inculpabili; ita singulariter Ang. de Pec. in l. 2. ff. de furtis, contra Bartol. ibi, qui tenebat contrarium, & ante Ang. tenet Jac. Butr. in l. fin. C. de p. obs. ubi resolutivè dicit, quòd ubicumque esset possibile rem aliter se habere, non statuitur indicis, nec praelumptionibus & sequitur ibique notat Paul. de Castr. Joan. de Imol. qui loquitur in fin. ff. de hered. inst. col. fin. Ang. de malef. in parte, fama publica precedente, vers. quero an unum indicium, & ibi ejus additionator, Gandin. in trati. de malef. in rubr. de praelumpt. & indicis, quibus condemnatio sequitur, pen. col. Joan. Andr. in add. ad Spec. in tit. de prob. s. videndum vers. 13. Philip. Dec. contra Abbas ibi in c. 3. loco de prob. pen. col. n. 12. Imò, quòd magis est, ex praelumptionibus & indicis, nedum non potest iudex condemnare ad pœnam mortis, sed nec ad aliquam pœnam corporalem; ita singulariter determinat Innoc. in c. quia verisimile de praelumpt. in fin. argumento text. in c. afferre, eod. tit. ubi licet Rex Salomon ex violenta praelumptione, de qua ibi, ad judicantem filium uni mulieri, non tamen condemnavit aliam ad mortem, nec ad aliquam pœnam corporalem, propter crimen partus suppositi, vel filii surrepti, & ibi tenet Hoff. Anch. & communiter Doctores; tenet etiam Joan. Ant. Card. Abb. Paul. Anch. Imol. collectarius, Felin. & communiter Doctores, in d. c. afferre, Ant. de Butr. in cap. quanto eod. tit. Abbas in c. ut si clericus, s. de adulterio de ind. pen. col. n. 19. idem Abb. in c. 2. de cobab. cler. & mulier. 1. col. n. 3. idem Abb. in c. auditus, de prescript. pen. col. in fin. Specul. in tit. de pres. s. 1. vers. in fin. nota. Alber. in l. absintem, ff. de pen. 2. col. n. 3. Bald. in l. fin. C. de probat. fin. col. in med.

23 Rens, an possit condemnari ex indicis.

& ibi idem Bald. in l. fin. ff. quod me. in causa, Alex. in l. 1. ff. si certum pretat. 2. col. n. 18. & ibi Jal. 5. col. n. m. 21. Philippus Decius 4. col. & alii Moderat. August. de Arimin. in addit. ad Aug. de malef. in parte fama publica precedente, s. col. vers. adde tamen. Hipp. de Marfil. in l. repeti. ff. de quest. 1. col. n. 4. idem Hippol. in c. 10. s. col. n. 14. Oldr. in con. lib. suis. cons. 192. Palat. Rub. in sua repetit. c. per vestes, de don. inter virum & uxorem, fol. 120. 2. col. vers. sed aliter. Quod tamen singulariter in 2. tellige & declara: quando talis praelumptio efficit tantum hominis & sic iudicis, qui cam praelumat ex facto, & qualitate negotii, secus tamen est, si talis praelumptio à lege determinata est & approbata, quia per eam potest & debet condemnare ad pœnam vitam text. singularis in l. si ibi qui, C. de adulterio, ubi habetur, quòd si quis accusetur de adulterio & excusetur ratione conjugum, & sic pœna mortis, & ad hoc notat & commendat ibi Gloss. ordin. & final. Bart. Bald. Salyc. & communiter Doctores, Gloss. ordinaria in l. g. ff. de execut. int. & ibi Bart. Alber. & communiter alii Doctores; tenet etiam Bald. qui bene loquitur in l. spadonem, s. qui fuerat, eod. tit. Idem Bald. in rubr. extra de probat. Abbas & communiter Doctores. in eadem causa in eod. tit. in Glossa ordinaria in cap. veniens, l. 1. de testib. & ibi Doctores. Gloss. etiam ordinaria in c. 1. de appellat. & ibi Doct. Gloss. etiam ordinaria in c. fin. de sw. ab in. stat. tenet etiam Bart. notabiliter in l. ammonem, ff. de iur. jur. 8. col. 4. 8. & ibi Jason 2. lect. 2. 126. Bald. in l. si quis ex argentariis, s. ff. de eden. Salyc. in l. bona fides, C. de reb. cred. g. col. 23. & ibi alii Doctores. Advertendum tamen quòd circa predicta debet offerri subtilis & necessaria difficultas, quæ talis difficultas est, reus accusatus, vel inquisitus ex praelumptionibus & indicis potest condemnari, licet non ad pœnam mortis, nec corporalem; item ex praelumptionibus & indicis potest torqueri pro eruenda veritate, qualiter in hoc se debet habere iudex, & an erit arbitrarium unum, vel aliud remedium eligere; & licet ista difficultas non videatur clarè posita, nec decisa, tamen ista videtur veritas & iuridica resolutio, quòd si praelumptiones, vel indicia sunt liquidissima, & à lege approbata, ut in casibus & exemplis supra positus, iudex non debet procedere ad torturam, sed omnino & definitive condemnare ad pœnam ordinariam delicti, si verò praelumptiones, vel indicia non sunt liquidissima, nec à lege approbata, sed tantum hominis, ut supra dixi, tunc si reus accusatus, vel inquisitus, est persona, quæ jure potest torqueri, poterit & debet torqueri per iudicem, ut comperta veritate possit definitive pœnam ordinariam condemnari, cum sit species probationis & indagatio in delictis, esset & injustum & damnosum republice cum diffinitivè abolere, pœna quadam extraordinaria posita, cum non possit imponi corporalis. Si verò est persona, quæ non potest torqueri ratione & qualitate personæ quia est nobilis, minor, senex vel alia justa causa excusa à tortura, vel forte sumus in loco, vel terris, quibus virtute legis, vel statuti non proceditur ad torturam in criminalibus, ut est in regno Arragonensi, vel simili, tunc ex illis praelumptionibus & indicis potest & debet pœna arbitraria imponi in pecunia vel exilio, & in expresso ita tenet, & concludit Bald. in l. fin. C. de probat. fin. col. idem Bald. in l. miter, C. de quest. 1. col. n. 6. Franc. Brun. in trati. de indicis & tortura, quass. 1. part. vers. notandum tamen.

Praelumptio à lege.

26 Testis de visu cum semiplena probatione an sufficiat ad condemnationem.

ANNOTATIONES.

Quod est quando unus testis, &c.) Parum noster Gomez. sollicitus fuisse videtur in veris & propriis rerum definitionibus tradendis, contentus exemplis, quæ rem ipsam commonstrarent; quomobrem & solum hie exempla semiplena probationis proponit, & inferius in definitione plenæ probationis non accuratè admodum probationem cognitionem vocat, cum ex probatione cognitio emergat, ut itaque probatione, vel cum Accusatio in rubrica C. de probat. sic definitur: Probatio est rei dubie per argumenta ostensio, & argumentorum nomen late intellige, ut instrumenta, testes & omnem aliam fidei faciendæ rationem complectatur, juxta textum in l. 1. ubi alius quoque argumentis, sed ex, quorum appell. non recip. & in l. 3. s. eisdem ver. argumento, si de testib. quo etiam pacto intelligentes definitione hanc amplectuntur Bart. Paul. Salycet. & Hippolyt. in rep. n. 1. ad con. rubr. idem Bart. & Fulg. in rubr. illo tit. de prob. & qui communem attollantur Dec. in rub. n. 4. extra, de probat. Ludovic. Gomez. in s. item si quis postulante, vel 2. Insti. de ad. vel potius si facile argumenta omnia relucantium declinare velis, sic probationem finitio; Probatio est dictionum factorumve in controversiis causis a, ud earum disceptatorem demonstratio: plena verò probatio est tantam in hujusmodi causis faciens fidem quanto ad finiendam controversiam sufficit; semiplena autem demonstratio, quæ & si aliquam faciat fidem, non tamen disceptatoris seu cognitoris jure movere potest, an autem confessio sit probatio, ut securè supponit noster Gomez. in presentia, in gna inter Doctores alteratio est, nam Aret. in rub. n. 18. extra de prob. Salyc. in rub. n. 4. C. de probat. Jal. n. 1. Dec. n. 8. cum transigere, C. de trans. probationem aiunt, at Felin. in rub. n. 9. extra de prob. & alii, quot infero in recept. sent. thesaur. vers. confessio, n. 22. cum seq. revelationem à probatione, non probationem esse cum communi placito asserunt, tu video quòd in illo loco sentiam.

Ego teneo indistinctè per man.] Et sane necessario tendenda est si jus ut sit, ex interpretum numero meriamur, & solum quacunque seu iusta seu injusta ratione inducitur tenaciter servemus. Siquidem non solum communis hie est sententia, sed ferme ubique praxi observatur, ut attestatur Maria. in c. qualiter, & quando n. 127. q. 84. in fin. de jud. & qui tacite Gomez. aliquantulum reluctatur, Jul. Clar. in pract. s. ult. q. 45. vers. sed quare. Verùm enim verò si non qua trit, sed qui condum est, ut optimi quique auctores præcipuas spectemus, & veritatem nudam ac simplicem multis multorum opinionibus anteponeamus, nusquam hujusmodi iusjurandum in crimino examine deferendum erit, est & pœnal dubio in honestissimè injuncta offeratur conditio, vel seipsum turpiter dampnandi, vel perjurio suscepto crimen ante paratum augendi; deinde fortissima sunt argumenta, & ni fallor, viz declinari possunt, tum iusjurandum defecti non posse, cum perjurii timor adeat, qui semper profecto iuste in hie casibus aderit, & cum frater contra fratrem testimonium dicere non cogatur, minus aliquem contra seipsum cogi debere, præsertim ubi de crimine & graviori crimine tractabitur.

Et illud dictum Imola.] Hanc etiam opinionem affirmant Hippol. in l. si quis obreperit, n. 13. ff. de falsitate. Dicit & Covarr. lib. resol. 2. n. 16. col. pen. Casp. in l. ea est n. 18. in fin. de regul. jur. & qui non improbabilem distinctionem proponit Jul. Clar. in pract. s. ult. q. 55. vers. circa secundum, quamvis ipse certe indistinctè Imol. opinionem sequendam arbitretur.

Et licet in delictis requirantur.] Intellige & memineris d. perpetuo, id quòd omnium ore usurpatur ac vulgò passim jactatur in criminalibus causis probationes luce meridiana esse debere clariores, exaudiendum profus esse atque intelligendum quoad accusatoris partes, non verò quoad fidem de accusati innocentia faciendam: nam illud in reorum favore inducitur, sanctum ac summo jure stabilitum est, quomobrem in defensione domesticæ testes admittuntur, juxta Spec. in tit. de iur. jur. §. 1. vers. sed nunquid l. Flor. in l. testis idoneus, ff. de test. Jason 84. Dec. n. 17. in l. utrum ff. de iur. & iur. & qui frater non excludetur, ut docet Bald. hac in re non excludendus in l. parentes, col. de test. per text. in c. lit. extra de pres. tradit Alex. con. 2. v. col. ult. lib. 2. Angel. de malef. vers. dicitur Testis de defendendo, colum. 7. vers. quare fecit; & Hipp. in l. unus cogniturum, n. 52. ff. de quest. tradunt & alii quos infra refert noster Gomez. n. 23. ubi distinctionem improbabilem archieatur.

Not legem regni Arragonensis.

Et tenet magister Bart. Hoc idem docet Abbas in capitulacione de jurjur. Jason. in l. ait prator, in princip. n. 29 ff. de jur. & alii quos refero in recept. thes. in verb. jurjurandum in causis, vers. nec item jurjurandum, num. 312.

Præter Classa singularis & unica. Hoc idem latè affirmat Dil. A. Covarruy in tract. de spons. a. parte. c. 2. §. 5. n. 97. Et memineris qui testatur inimicis judicis arbitrio deficiat ac protus liberati, ut verè judicat Joan. Andr. in c. cum oporteat, de accusat. & receptum asserit Hippol. in l. 1. §. prater, n. 13. de qualion.

Item principialet quæro in materia. Videt hoc de questione Joan. Oldendorp, in tract. de probat. fol. 110. n. 16. lib. 1. Grat. conf. 136. n. 22. lib. 1. Duenas reg. 192. Egid. Boli in pract. in tit. de convitiis, n. 34. & seq. & Jul. Clarus in pract. crimin. s. n. 9. 20. vers. scias nono & vers. seq. & intellige non receptus, cum verius, justus acque utilitati publicæ affinis esse, ut regulariter ac generaliter in crimine ad multam pecuniariam ex præsumptionibus procedere possit ac debeat condemnatio.

ADDITIONES.

SUMMARIUM.

- 1 Doctores referuntur qui materiam explicant?
- 2 Quid sit indicium?
- 3 Quid sit indicium, seu presumpcio?
- De semiplena probatione.
- 4 De plena & legitima probatione, & an confessio sit probatio? & an possit pro parte acceptari?
- Confessio datur terminus ad probandam defensionem? & exceptiones?
- Confessio non sufficit ad condemnationem, nisi confet de delicto?
- 5 Confessio sine juramento an sufficit ad condemnationem, ubi etiam quod non habetur pro confesso qui non vult responderi?
- 6 In causis criminalibus an reus debeat jurare de calumnia, & de veritate dicenda?
- 7 Confessio sola Rei cum persuasione Judicis extorta, an sufficit ad condemnationem?
- 8 Si Judex promittat imparitatem reo fugienti ad Ecclesiam, an promissionem servare teneatur?
- 9 An ex confessione facta in processu nullo reus possit condemnari?
- 10 De probatione per testes?
- 11 Quando testes debeant reddere rationem?
- De teste deponente de credulitate, vel de auditu.
- De testibus singularibus, & non contestantibus.
- 12 An testes possint interrogari de circumstantiis, & qualitatibus, & quando testis teneatur respondere, & rectè interrogetur?
- 13 Testes singulares quando faciant plenam probationem?
- 14 Mulier an possit esse testis in criminalibus?
- Quid de minore 25. annorum?
- 15 Inimicus an possit esse testis?
- 16 De ascendentibus, & descendentibus, & collateralibus usque ad quartum gradum, de famulis, de infamibus, & perjuriis, à testimonio repellendis.
- 17 Socius criminis an sit idoneus testis?
- 18 An socius possit interrogari de sociis?
- 19 Si reus confiteatur de socio, an sit legitimus testis, & sufficit ad torturam?
- De teste ebrio, vel incarcerato.
- 20 De teste paupere.
- De Clerico an possit esse testis?
- De Monaco.

- 21 Testes qui recipi non debentur, si recipiantur, an fiant aliquam probationem?
- 22 Depositi testis inhabilitati an suppleatur ex habitate confessionis?
- 23 Testes inhabiles an possint ex officio repelli parte non opponente?
- 24 An testes inhabiles probent pro defensione Re?
- 25 An testes cogantur dicere testimonium?
- 26 An ex præsumptionibus, & indicis, possit quis condemnari?
- 27 Delictum an confiteatur probatum ex unico teste, & alia semiplena probatione diversa, vel indicis?
- Testes summaria informationis an possint dari pro rusticis?
- 28 Publicitatis attestacionibus, an possint recipi testes in criminalibus?
- 29 An Judex debeat judicare secundum allegata, & probata?
- 30 An Judex secularis possit facere exhumari corpus ovisi ad probationem delicti?
- 31 An & quando quis teneatur revelare crimem alterius?

Explicant præsentem materiam latè omnes, qui de Probationibus tractatus ediderunt (præter Scribentes in locis ordinariis) ut sunt Fulvius Pacianus, & Malfardus, apud quos materiam probationis cuij libet delicti facillimè reperies in suis locis, & Antonius Gabriel, in communibus opinionibus, lib. 4. tit. 9. Barbosa in leg. 2. ff. soluto matrim. 1. parte, quasi per totam, alter Barbosa axiomat. 191. Paz in practi, tom. 1. p. 115. cap. 3. §. 8. & 9. Tusch. liter. P. conclus. 764. & segg. & con. l. sione 789. & segg. Bolanus in Curia Philippic. tom. 1. 3. parte, §. Prueba: Farinac. quest. 36. ex num. 4. & quest. 86. per totam, ubi optimè, & in tractat. de testibus, ubi de habitate, vel inhabilitate eorum, latissimè: Fachinæus lib. 9. cap. 16. ubi an si non probetur delictum reus debeat absolvi definitivè? Scaccia de judiciis, lib. 2. cap. 8. §. 9. & 10. & de re judic. glossa 14. quest. 7. ex numer. 78. & quest. 21. & Pichardus in manduccionibus, 3. part. §. 3. num. 21. & sequentibus, & latè Boffus in practi, titul. de convitiis, Escobar de puritat. sanguin. 1. parte, quest. 8. & segg. D. Larrea allegatior. fiscalis 48. latè Morla in emporio, tit. 11. maximè quest. 10. & sequentibus, & in titul. 12. questione 1. Sanchez in consil. moral. lib. 6. cap. 3. per totum, ubi de testibus, & cap. 3. dubio 32. & segg.

Ad num. 1. ibi: Informa est, &c.

Quod informatio sit simplex dictum, sive assertio alicujus sine juramento per quod movetur Judex ad inquirendum, ut hic resolvitur, docent Felinus in capite, tit. 2. de testibus, Camppeg. in tractatu de testibus, regula 167. fallont. 7. Catellian. Cotta in suis memorab. in verbo, Testis non jurato, ad fin. Socynus in regula 424. fallentia 4. Malfardus de Probationib. conclus. 682. num. 5. & conclus. 1362. num. 14. & 15. Clarus in practi. q. 6. & 7. & bene explicans Sanchez in consil. libro 6. cap. 3. dubi. 26. Salgadus de prolect. 2. parte, cap. 14. ex num. 4. Farinacius q. 1. num. 9. Et an juramentum in teste sit de substantia, vel potius de solemnitate disputat latè Scaccia de judiciis, lib. 2. cap. 8. ex num. 44. 2. & Farinacius qu. 74.

Ad num. 2. ibi: Aliud est indicium seu presumpcio, &c.

Quid

Quid sit presumpcio, & de ejus definitione agunt latissimè Mantica de conjectur. ultimarum voluntatum, lib. 1. tit. 1. Malfardus de probationib. q. 10. Menochius de præsumptio lib. 1. qu. 7. & latissimè etiam Farinacius q. 36. ex num. 67. ex num. 218. 226. & segg. & plurimos referens Castillo libr. 4. controversiarum, cap. 2. ubi quid sit conjectura, quid præsumptio & de ejus speciebus, cum omnino videas, & Escobar in tract. de puritat. sang. tit. 1. parte, q. 8. §. 1. ex numer. 8. latè.

Ibi: Aliud est semiplena probatio, &c.

De semiplena probatione videndi sunt Malfardus ac Penbarionib. quest. 4. & conclus. 1160. & latissimè Farinacius q. 36. ex num. 11. Menochius de arbitrariis, casu 464. num. 12. Scaccia, de re judic. glossa 14. quest. 7. ex numer. 50. & questione 21. Morla, in emporio, titul. 11. in præmissis, num. 21. Barbosa in C. v. l. anea, cap. 2. de probation. ex num. 4. Nogueroel, Allegatione 26. ex num. 82. Pareja de instrument. edit. titul. 3. resolut. 6. ex n. 19. ubi de confessione extrajudiciali, & titul. 2. resolut. 6. num. 64. Cancercius 3. parte, cap. 7. num. 148.

Ad numerum 3. ibi: Aliud est legitima probatio, &c.

De definitione probationis, & an confessio sit probatio? agunt latissimè supra relati, & maximè Farinacius tit. q. 36. ex num. 4. ubi plures definitiones refert ex Malfardo & aliis, Gratian. regn. 126. Postius de manut. observat. 19. ex n. 11. Escobar de purit. 1. parte, q. 8. §. 1. & part. 2. q. 6. Sanchez in consil. moral. lib. 6. c. 3. dub. 13. Morla in emporio, titul. 11. q. 12. ubi latè disputat, an confessio sit probatio? & affirmativam defendit, de quo plurimos refert Barbosa in Collectan. ad titul. de confessi. in rubric. & axiomat. 49. D. Larrea de inf. 5. v. v. m. Pareja de instrument. edit. tom. 2. titul. 9. resolut. 2. numer. 18. post Azeved. in l. 2. tit. 21. in 4. Recopil. num. 21. Scaccia, de f. dicitis, lib. 2. cap. 11. x. n. 332. ubi latissimè, & an possit confessio pro parte acceptari? post Tusch. liter. C. conclus. 673. & 674. & alios.

Ibi: Vnde dicitur & terrib. &c.

Quod confessio debeat dari terminus ad probandam suam defensionem, & quod confessus non habeatur pro condemnato (quamvis aliud sit in Civilibus) sed requiratur sententia declaratoria Judicis, docent Simanch. de Carbol. in instrum. c. 13. Clarus in practi. §. fin. q. 21. §. 5. & 65. & alij plures apud Valdes. in addition. ad Suarez. in 1. post rem. notat. 3. Paz in practi, tom. 1. parte 5. c. 3. §. 4. ex num. 19. Sañch. in consil. com. 2. lib. 6. cap. 3. dub. 13. n. 3. Pichard. in manducl. 3. part. §. 3. n. 14. ubi num. 12. cum Farinac. p. 81. cap. 1. ex n. 1. addit quod non sufficit confessio rei, nisi alias confet de delicto, ut etiam probat Escobar de purit. sanguin. 2. part. q. 6. §. 2. num. 19. & tandem n. 13. concludit ipse Pichard. quod delinquenti confessio Judex terminum assignabit arbitrio suo ad allegandas exceptiones; quo elapso pervenietur ad sententiam, Azevedus in leg. 1. tit. 21. libr. 8. Recopil. num. 66. & 67. Scaccia, de judiciis, lib. 1. cap. 78. num. 17. ubi de reperto in flagranti, quibus addit Barbofam in Collectan. cap. 2. de confessi. num. 6. ubi quod præter confessionem requiritur quod confet de delicto, & vide Farinac. consil. 84. numer. 2. ubi de termino concedendo reo confesso, Aviles in cap. 15. prat. verbi. Homacillor, num. 12.

Ad num. 4. ibi: Etiam si latè confessio sit facta

in juli. si sine aliquo juramento, &c.

Confessionem sine juramento valere etiam ad condemnationem cum etiam facta in libello nocet, ut hic resolvitur, docent Menoch. conf. 395. num. 61. Malfard. de probat. conclus. 345. num. 36. & conclus. 347. num. 16. & con. luf. 368. num. 4. Tusch. litera C. conclus. 646. Gratian. de inf. 19. numer. 21. Cancerc. 3. parte, cap. 7. num. 348. & num. 149. D. Larrea al. egar. sic. 66. num. 74. post Farinac. quest. 5. num. 25. & consil. 127. num. 8. Menoch. de arbitrariis, casu 279. Gutierrez de jurament. consil. 1. parte, cap. 47. ex num. 14. ubi probant, quod quando confessio est jurata etiam sine causa probat, nec revocari potest, vide etiam Gratian. in regul. 39. ubi quod in criminalibus non habetur pro confesso, qui non vult respondere; de quo latè Scaccia, de judiciis, lib. 1. cap. 97. ex num. 74.

Ad num. 5. ibi: Et breviter, & resolutivè dicendum est, &c.

Et ibi: Sed his non obstantibus, &c.

Reum legitime interrogatum debere sub juramento veritatem dicere in causis criminalibus ut hic resolvitur; docent Suarez titul. de las juras, ex num. 14. Salzedo ad Bernardum Diaz in practi. criminis, 2. 129. Farinacius questione 37. num. 176. Paz in practi, tom. 1. parte 5. cap. 3. §. 4. ex num. 8. ubi num. 13. ait, quod delinquentis non tenetur veritatem fateri, nisi quando licet rite et rectè post a Judice interrogari; nocira manifestanda esse reo judicia, que sunt contra eum asserit, & eorum copia tradenda, & dicta testanti ei legenda, eorum nominibus suppressis, Pichard. in manducl. omnibus 3. parte. §. 3. ex numer. 102. Cavallos questione 101. ubi alios refert, & alios pro contraria sententia adducit, Sayra in clari Reg. libro 1. cap. 16. ex numer. 1. Lessius de justitia, lib. 2. cap. 3. dub. 1. num. 12. Bonacina tom. 2. disputat. 1. o. quest. 3. puncto 2. numer. 6. & latè & optimè Thom. Sanchez in consil. moral. 2. parte; lib. 6. cap. 3. dubio 29. & sequentibus usque ad dubium 34. ubi fustissimè materiam præsentem explicat, & antea in summa, lib. 3. cap. 7. ubi an aliquando liceat Judici bene roganti sub amplioribus respondere? & novissimè Aguidius Tralench. in Decalorum, libro 8. capite 4. dubio 2. per totum; & dubio 3. & 4. apud quos omnes difficultates in præsentis questione occurrentes inventes; vide etiam Scaccia de judiciis, lib. 2. cap. 1. quest. 8. & 18. & per totum caput, & de re judic. glossa 14. quest. 21. ex num. 50.

Ad numerum 6. ibi: Tamen debet intelligi præterquam si sit, &c.

Confessionem rei maxima Judicis persuasione, & promissione veniæ extortam non sufficere ad condemnationem, ut hic resolvitur, docent Covarruvias de v. v. m. resolutionum; lib. 1. cap. 2. num. 16. Plaza in epidemie delictorum; cap. 37. numer. 4. Fachinæus controvers. jur. libr. 9. cap. 61. Menochius de arbitrariis, casu 347. in additiis ne, & latissimè Farinacius questione 81. ex num. 276. usque ad 314. ubi de omnibus simulationibus, & cautelis quibus Judices utuntur pro erudenda veritate; cum omnino videas, quia fustissimè explicat per ampliationes, & limitationes; & consil. 53. in additione litera K & consil. 83. Petrus Navarr. de restitutionibus; libro 2. cap. 4. num. 246. & Cenedus quest. 9. num. 27. & vide conclusionem crimin. 91. post opera Roderici Suarez, & Villadieg. in plitio. cap. 3. ex num. 226. Thom. Sanchez in consilii moral. lib. 6. cap. 3. dubio

dubio 35. Ad numerum 7. ibi: Ex quibus etiam inferitur, &c. Et ibi: Sed in hoc articulo, &c. Quod Judex non teneatur servare promissionem imputantis factam roe fugienti ad Ecclesiam, si reus ejus immunitate gaudere non debebat, secus aliis, ut hic resolvitur: docent Covarruvias variarum resolutionum, lib. 1. cap. 2. numero 16. Plaza in epitome de iudiciorum, cap. 37. numero 10. & Farinacius eos, & alios referens questione 81. numero. 282. ubi etiam refert Fortunat. Garc. in repetition. leg. conventionam, num. 15. Digest. de pactis, dicentem, quod etiam in casibus exceptis, talis promissio, & fides servanda est, & ipse Farinacius iterum in tractatu de immunitate Ecclesiar. cap. 19. numero. 301. Paz in practi. tomo 1. parte 5. cap. 3. §. 3. num. 106. Bobadil. in Politic. lib. 2. cap. 14. num. 79. Cenedus in quest. Canonice. 9. num. 9. & Barbosa in tractatu de iure Ecclesiastic. lib. 2. cap. 3. num. 54. quem omnino videas, & Thom. Sanchez in consil. Moral. tom. 2. lib. 1. cap. 1. dub. 12.

Ad numerum 8. ibi: Etiam si talis confessio fiat in processu nullo, &c. Etiam ex confessione facta in processu nullo, ex defectu solemnitatis posse reum condemnari, licet aliud dicendum sit, si nullitas procedat ex defectu jurisdictionis, ut resolvit Gomezius docent latissime Bernardus Diaz in regul. 123. Bossius in practi. titul. de confessione. numero 40. Clarus §. final. questione 55. Mascardus de Probationib. conclus. 244. num. 4. & conclus. 357. num. 3. Farinacius latissime quest. 81. ex num. 66. ubi ampliat, limitat, & declarat, omnino videndus: & numer. 188. & multis sequentibus, ubi de confessione nulla ob defectu jurisdictionis, de qua videri etiam poterit, Barbosa in collectione, cap. de Clerici, de iudicis, num. 6. & 7. iterum Farinac. questione 82. numero. 30. & quest. 62. numero. 386. & consil. 80. in additione litera A. Tuschus litera C. conclusio 642. & 643. Valascus consil. 61. & 65. Morla in emporio, titul. 2. numero. 121. Cevallos questione 15. num. 3. ubi de lege excludente nullitates, an intelligitur excludere provenientes ex defectu jurisdictionis de quo etiam Barbosa supra, in dicto cap. de Clerici, numero. 3. & 4. ubi quod si quis iurasset non opponere de nullitate, tamen hanc nullitatem ex defectu jurisdictionis opponere poterit, vide etiam Villadieg. in politic. cap. 3. numero 257. & Escobar de puritat. sanguinis. 1. parte. quest. 13. §. 1. num. 6.

Ad numerum 9. ibi: Probatio delicti fit per testes, &c. Delictum posse etiam probari per duos testes omni exceptione majores reddentes rationem depositionum per visum, vel alium censum corporeum, ut hic resolvitur, docent Clarus in practi. §. final. questione 66. versicul. Debes etiam scire Mascardus de probatione. conclusio 461. num. 1. Grammat. decis. 36. Gabriel in commun. titul. de testibus, conclusio 1. Menochius de arbitrariis, cap. 99. numero. 19. Cevallos questione 494. ex num. 1. & quest. 72. per totam, ubi de probatione hæresis, & de testibus singularibus, Bolanus in Curia Philippica tomo 1. 3. parte, §. prueba, ex num. 12. & Dom. Larrea allegat. fiscal. 48. numero. 17. & per totam, ubi de probatione in crimine Repetundarum, ad explicationem text. in leg. 6. titul. 9. lib. 3. Recopil. & latissime Farinac.

omnino videndus quest. 63. ex num. 232. & per totam questionem, ubi latissime materiam prosequitur, quando sufficiat testis unicus, vel non, per ampliationes, & limitationes, & quest. 86. ex num. 6. ubi quod in criminalibus probationes debent esse luce meridiana clariores, & questione 16. numero 43. & Sanchez in consil. libro 6. cap. 5. dub. 10. & 11. Escobar de puritat. sanguinis. 1. parte, quest. 9. & segg. & plurimos referens Barbof. in Collect. cap. in omni negotio, de testib. n. 2. & per tot. ubi etiam congerit omnes casus in quibus unicus testis sufficit, quos videas, & in 6. in literis. num. 10. eod. tit.

Ibi: Unum tamen est, &c. Vide Farinac. quest. 70. r. 14. & in fragmentis, vers. Juramentum. ex num. 1209.

Ad numerum 10. ibi: Quod tamen intellige, &c. Ita demum debere testes reddere rationem dicti sui, si interrogentur, præterquam in rebus que non possunt comprehendi sensu corporeo, sed iudicio intellectus, in jis enim non interrogati debent rationem reddere, & si non redderint, nec fuerint interrogati, poterunt iterum produci, & ea reddere etiam publicatis attestacionibus; ita resolvit Gomezius in presenti, & comprobant Bossius in titul. de opposicione contra testes, num. 73. Vivius communium opinion. opinione 898. ex num. 1. Clarus in §. final. questione 53. versicul. Præterea dixi, Mascardus, conclusio 1369. ex num. 1. Sanchez in consil. lib. 6. cap. 5. dubio 19. num. 6. & plurimos referens, & hanc resolutionem ad saturitatem explicans per ampliationes, & limitationes Farinacius quest. 62. num. 37. & quest. 70. ex num. 91. & Gutierrez libr. 1. quest. 57. per totam, ubi quando possit iterum examinari testis post publicatas attestaciones ob non redditam rationem depositionum, & Barbosa in Collect. cap. ex reme, ad testam. & optime Escobar, de puritat. sanguinis. 2. parte, quest. 3. num. 78. & sequentibus D. Larrea decisioe Granat. 98. num. 41. & Cancericus 1. parte. cap. 10. ex num. 194.

Ibi: Item adde quod ad hoc nec testes probent, &c.

De testibus de credulitate deponentibus latissime Scaccia de iudicis, lib. 2. cap. 8. numero. 892. Farinacius quest. 68. ex num. 62. usque ad 117. ubi materiam declarat, & consil. 55. num. 70. Sanchez in consil. libr. 6. cap. 5. dubio 19. num. 8. Item de testibus de auditu latissime Escobar de puritat. 1. parte, questione 9. §. 4. per totam, post Farinac. quest. 69.

Ibi: Item adde quod etiam oportet, &c.

Quod testes singulares, & non contestantes, non faciant fidem, comprobant latissime Antonius Gabriel in titul. de testament. conclus. 2. numero. 1. Myninger observat. 76. cenus. 3. & alii plurimi in unum congeiti à Farinacio questione 64. ex num. 33. ubi limitat, ampliat, & declarat, & numeris sequentibus dilierit de modis diversis singularitatum, Gratianus disceptationum, tomo 5. cap. 909. cap. 144. num. 10. 50. & sequentibus, Gutierrez libr. 3. questione 12. Qui etiam de diversis confessionibus extrajudicialibus probatis per diversos testes singulares agunt, de quo etiam Farinacius supra, num. 134. num. 10. 50. & conf. 75. num. 9. & 50. & conf. 47. & conf. 50. num. 26. Bolanus in Curia Philippica. 3. parte, §. Prueba, num. 14. & Tom. Sanchez in consil. tom. 2. lib. 6. cap. 5. dub. 12. vide infra, num. 13.

Ad

12. Ad num. 11. ibi: Et breviter dico, &c.

Quod si testes sunt fide digni, & probate autoritatis, & opinionis, non debent interrogari de circumstantiis, secus si sint levis opinionis, & nota, ut resolvitur, docent Bossius in titulo de opposicione contra testes, num. 137. Petra de fidei commissis, quest. 12. numero. 705. 1294. & sequentibus, ubi optime declarat Scaccia de iudicis, lib. 2. cap. 8. ex num. 905. & Farinacius questione 73. num. 38. & sequentibus, & in questione 66. num. 24. & sequentibus, ubi primum probat testem varium, & contrarium non in substantialibus, sed in qualitatibus, circumstantiis, & accidentalibus probare; & num. 25. probat ex multis, testem suspèctum posse interrogari de qualitatibus, & circumstantiis non substantialibus, & quod si in illis sit sibi varius, & contrarius, non probabit, & quando testis recte interrogetur, respondere teneatur, vide late Thomam Sanchez in consil. lib. 6. cap. 5. aubio 1. & cap. 3. dubio 36. & 37.

13. Ad numerum 12. ibi: Adverendum tamen, &c.

Quod testes singulares probent, quando diversitas, vel singularitas eorum potest simul jungi, ut in exemplis positus per nostrum Gomezium, docent Olascus decis. Pedemontana 99. num. 8. 24. 27. & sequentibus, Simanch. de Catholic. Institut. cap. 62. ex num. 18. Antonius Gabriel titul. de testibus conclusio 2. num. 48. & 22. & 28. & quali per totam, Scaccia de iudicis, lib. 2. cap. 9. ex num. 362. & num. 462. & sequentibus, latissime Cancericus lib. 3. cap. 20. num. 413. & libr. 1. cap. 20. num. 98. Tuschus litera T. conclusio 263. & sequentibus, usque ad 266. ubi late declarat, & Cevallos questione 721. Bolanus in Curia Philippica. 3. parte, §. Prueba, numero. 15. & Dom. Larrea, allegacione fiscali 48. omnino videndus, quia latissime explicat materiam, & Farinacius, quest. 38. num. 38. & questione. 64. ex num. 112. usque ad fin. & Escobar de puritat. sanguinis. 1. parte, quest. 9. §. 3. per totam, vide etiam Barbolam, in Collect. cap. in omni negotio, de testibus, numero. 32. & Sanchez consil. lib. 6. cap. 5. dubio 12. & 13.

14. Ad num. 13. ibi: Et primo dico, &c.

Et ibi: Sed his non obstantibus, &c. Mulierem non posse esse testem in causis criminalibus de jure Canonico, secus de jure Civili, & Regio, ut hic resolvitur, docent Tiraquell. de legibus contrariis, in lege 9. num. 61. Villalobos in suis communibus, litera M. num. 143. Suarez etiam in communibus, eadem litera, 263. Dueñas in regula 313. Novellus regula 216. numero. 9. Clarus in practica, questione 24. versicul. De jure autem Canonico, Mascardus de Probationibus, conclusio 762. num. 1. & consil. in fine 1358. num. 30. Morla in emporio, titul. 11. numero. 78. ubi cum aliis pluribus ait, quod si veritas aliter haberi non potest, etiam de jure Canonico femina potest esse testis, Barbosa in Collectanea, cap. quoniam, de testibus, num. 2. & 4. latissime Farinacius quest. 59. ex num. 1. usque ad numer. 16. ubi de jure Canonico loquitur, & postea usque ad numerum 31. de jure Civili testem esse posse probat feminam: cum omnino videas, & Gratianum in regula 462. & Sanchez in consil. lib. 6. cap. 5. dub. 14. num. 3. Narbon. de atate, anno 20. quest. 6. ex num. 15.

Ibi: Secundo repellitur minor, &c.

Minorem viginti quinque annorum de jure

Regio non posse esse testem in criminalibus, ut hic resolvitur, docent etiam de jure communi Mascardus, alios plures referens, conclus. 146. num. 14. & alii plures in unum congeiti à Farinacio quest. 58. numero. 20. ubi numero. 19. alios plures pro contraria opinione adducit, nimirum ætatem viginti annorum sufficere; sed hodie majorem sexdecim annorum posse esse testem, docent Avendañas respon. 32. num. 8. & Narbona in l. 2. titul. 21. lib. 8. Recopil. glossa 5. num. 19. & alter Narbona de atate anno 20. quest. 6. vide etiam Gratianum disceptationum, cap. 52.1. & Sanchez supra, num. 4.

Ad numerum 14. ibi: Terro repellitur inimicus, &c.

Inimicum ex gravi inimicitia, & non reconciliatum repelli à testificando in causis criminalibus etiam in crimine læsæ Majestatis, & aliis exceptis, etiam si inimicitia congerit culpâ rei, dum tamen non fuerit affectata ad hunc finem, & eandem prohibitionem comprehendere descendentes inimici, & collaterales usque ad quartum gradum, ut hic resolvitur, docent Bossius in titulo de opposicione contra testes, num. 52. Novellus regul. 226. de testibus, Clarus §. final. quest. 24. vers. Item quare; Menochius de arbitrariis, causa 110. numero. 1. Mascardus de Probationibus, conclusio 899. ex num. 1. & plurimos referens Barbof. in Collectanea, cap. Per tuas, de finonia, num. 22. (ubi n. cum Menochio casu 139. n. 8. & 11. & de presumptionibus lib. 3. p. sumpt. 37. ex numero. 26. & cum Mantica de rectoris ultimarum voluntatum, lib. 12. titul. 5. num. 14. & Farinacius quest. 49. ex num. 1. & aliis explicat, quod dicantur inimicitia capitalis, & plurimos referens, amplians, limitans, & declarat idem Farinacius quest. 53. ex num. 32. & quest. 12. ex numero. 40. Gutierrez de testib. 1. parte, cap. 21. numero. 21. Sanchez in consiliis, tomo 1. lib. 6. cap. 5. dub. 14. num. 9. & D. Larrea, allegacione fiscali, 48. n. 37. & 42. & latissime Escobar de puritat. sanguinis, 1. parte, quest. 12. per totam.

Ad num. 15. ibi: Ascendentes, &c.

Ascendentes, & descendentes, & collaterales usque ad quartum gradum, famulos, infantes, & perjuros à testimonio repellendos asserit Gomezius, & comprobant læt Novellus de testibus, regul. 216. num. 13. Antonius Gabriel titulo de testibus, conclus. 17. num. 1. Mascardus de Probationibus, conclus. 214. & 218. num. 3. Crassus in suis communibus, lib. 2. cap. 17. quest. 1. Thomas Sanchez supra, numero. 9. Cancericus variarum prima parte, cap. 20. num. 13. ubi de domesticis, & aliis quampurissimi Doctores in unum congeiti à Farinacio quest. 54. ex num. 14. §. ubi de ascendentibus, & descendentibus, usque ad num. 209. & de consanguineis, & affinis, eadem quest. 54. ex numero. 1. & de famulis, & serbis, quest. 55. ubi etiam de subditis, & vassallis, colonis, inquilibus, amicis, & quest. 56. ubi de infamis, & ibidem numero. 186. & sequentibus plurimorum, ubi de perjuroreum omnino videas, & Barbolam in Collect. cap. Super eo, de testibus, num. 5. & aliam Barbolam in l. 2. Digest. fuito matrimonio 31. parte. numero. 85. & latissime Escobar de puritat. sanguinis, 1. parte, quest. 11. per totam, & Sanchez supra, dubio 14.

Ad num. 16. ibi: Oblatus repellitur socius criminis, &c.

Quod socius criminis repellatur à testimonio, &c. præter

preterquam in crimine heresis, lese Majestatis, vel Sodomie, ut hic resolvitur; comprobant late Campegus de testibus, regul. 88. Bossius in practica, titul. de iudiciis, & consideratione ante torturam, numer. 144. Clarus in practica, §. final. quest. 21. v. s. Dilectum socii criminis, Sanchez in consiliis, lib. 6. cap. 5. dub. 13. Menochius de arbitrariis, casu 474. qui & alii plurimi relati à Farinacio quest. 18. num. 60. & qu. 43. ex num. 2. docent non solum quod socius non potest interrogari de confociis, sed etiam quod si de facto interrogetur, nec indicium ad torturam facit; eum omnino videas ubi etiam ex num. 10. & 60. agit de exculpante socium: vide etiam eundem Farinacium consilio 25. numer. 35. & consil. 29. numer. 11. & consilio 39. numer. 6. & consilio 41. num. 13. vide etiam Cavallos quest. 280. per totam, ubi etiam quid in simonia? & D. Latrean allegatione sis. 66. numer. 26. & sequentibus; & allegation. 48. num. 38.

Ibi: Primò, quod ille qui proponit exceptionem non videtur consisti, &c.
Adde Quarraviam lib. 1. variarum, cap. 1. numer. 1. Petrus Gregorius Synonym. lib. 21. cap. 17. num. 3. & vide Barbosa axiomate 85. num. 10. & 11. ubi explicat, & Farinacium dist. quest. 43. num. 33. & Cancercium variarum, 1. part. cap. 18. ex num. 9. late.

18. Ad numerum 17. ibi: Et resolvitè dico, &c.

Regulariter loquendo, reum non posse interrogari de sociis præterquam in criminibus exceptis, vel si sit servus, vel adsint indicia quod intervenerunt cum eo socij, quo casu torqueri potest, ut hic resolvitur, docent latissime supra relati numero precedenti, maxime Farinacius dist. quest. 43. per totam; maxime ex num. 43. ubi congerit casus, in quibus potest interrogari de sociis, vel non; & consilio 99. num. 36. & Thomam Sanchez in consil. Moral. lib. 6. cap. 3. dub. 22. 23. & 24. cap. 3. dub. 15. & Scaccia de iudiciis, l. 1. c. 81. & 82.

19. Ad num. 8. ibi: Et breviter & resolutivè dico, &c.

Socius criminis legitime interrogatus juxta supra dicta, & examinatus parte citata, & cum juramento, quod sit legitimus testis, & faciat iudicium ad torturam, & si sint duo, vel plures, plene probent, ut hic resolvitur, docent, & comprobant Mascardus de probationibus, conclusione 1147. num. 39. Carrerius alios referens in practica, §. de testimonio indicium, num. 12. Menochius de arbitrariis, casu 474. num. 36. Peguera de diffione criminale 17. num. 44. & alij penes ipsos: Sed contrarium, imò socium non facere indicium ad torturam; nec si plures sint, plenam probationem, nisi adsint præsumptiones, vel adminicula, probat late Farinacius dist. quest. 43. ex num. 147. ubi num. 134. declarat etiam torturam præcedere debere in ipso socio, & deponente contra socium, cum sit criminiosus; & infamis; vide etiam eundem Farinacium num. 69. & sequentibus; & consil. 75. num. 15. & Thomam Sanchez in consiliis Moralibus, lib. 6. cap. 3. dub. 14. & 15. numer. 7. & dub. 22. & sequentibus; & cap. 5. dub. 15. & Scacciam supra, & vide supra, num. 17.

Item de citatione hoc casu præmittenda, vide Morlam in empirio, tit. 11. in præmissis, ex n. 28. Thomam Sanchez in consiliis, lib. 6. c. 3. dub. 19. num. 4.

Item de teste ebrio, vel incarcerato, de quibus

Gomezius hoc numero, ait esse repellendos; vide ad saturitatem Farinacium questione 56. numero 434. & sequentibus. ubi de ebrio & numer. 180. & segg. ubi de incarcerato, & Sanchez supra, dubio 14.

Ad numerum 19. ibi: Undecimò repellitur 20 pauper, &c.

Quod pauper si sit vilis persona, repellitur à testimonio, secus si sit honesta, & fide digna, ut hic resolvitur, docent Socynus in regula 289. num. 3. Parisius consil. 164. num. 2. Plotus de in litem jurando, §. 50. num. 17. ubi etiam ex hoc infert, quod tali pauperi non defertur juramentum in supplementum probationis: Campegus de testibus, regul. 115. Antonius Gabriel de testibus, conclus. 18. num. 19. Menochius de arbitrariis, casu 65. num. 12. & casu 96. num. 9. Mascardus de Probationibus, conclus. 1155. numero 8. & 12. Tulchus litera P. conclus. 163. & litera T. conclus. 216. Cancercius variarum 1. part. cap. 20. num. 88. & alij plurimi concelli à Farinacio questione 57. numer. 1. & sequentibus usque ad 101. ubi latissime, regulam constituentem, quod pauper non est testis idoneus & integer, & omni exceptione major, & ita intelligas resolutionem Gomezij; vide etiam Thomam Sanchez in consil. 1. 6. cap. 5. dub. 14. num. 6.

Ibi: Duodecimò repellitur Clericus, Religiosus vel Monachus, &c.

Clericum vel Monachum non posse esse testes in criminalibus, secus in Civilibus de licentia Superioris, ut resolvit Gomezius, comprobant Novellus in regul. 216. tit. 7. Vivius in communibus, verb. Testificari possunt contra Clericum, &c. in fine; Mascardus de Probationibus, conclus. 301. numer. 6. Covarruv. in Clementinas, si fariosus, §. 55. numer. 5. Bernardus Diaz in practica, cap. 96. ex num. 21. ult. num. 23. docet, quod in Civilibus, & ad defensionem Rei in Criminalibus potest esse testis præcedente licentia Superioris, & plurimos referens amplians, & limitans, in Clerico loquens; Farinacius quest. 61. ex num. 1. usque ad 67. quem omnino videas; & Barbosa in tractatu de iure Ecclesiastico; lib. 1. cap. 40. numer. 103. & segg. ubi etiam probat, quod in civilibus Clericus testificari potest coram Iudice laico de licentia Superioris; & num. 105. ait quod si de facto Clericus absque licentia Prælati testimonium perhibeat coram Iudice seculari in causa civili, valet huiusmodi depositio; licet malefecerit, quamvis si de facto deponat coram Iudice seculari in causa criminali, nec etiam indicium faciat.

Item de Monacho, quod possit esse testis cum licentia Superioris in civilibus docent Crotus de testibus, num. 87. Bossius de oppositioe contra testes, num. 92. Campeg. de testibus, regula 94. & regul. 96. Mascardus de Probationibus, conclus. 1358. num. 32. & alios referens Farinacius questione 61. ex num. 130. ubi num. 134. ait, quod licet Religiosi non possint examinari sine Superioris licentia, examinati tamen si fuerint, valet eorum depositio, ut supra dictum est de Clericis; optimè Thomas Sanchez in summa, 3. part. lib. 6. cap. 13. numer. 100. & segg. ubi bene explicat; & numer. 108. ait, valere depositionem ejus, si recipiatur sine licentia Superioris de facto; & numer. 109. sequentibus alias declarationes adducit; & num. final. docet quod si defectus licentia: à parte opponatur, & adhuc ejus depositio admittatur, tunc non valet testimonium, videlicet eum ibi, & 14.

& l. 6. consil. cap. 5. dubio 6. & dubio 14. numero 2.

21. Ad numerum 20. ibi: Et breviter & resolutivè dico, &c.

Circa distinctionem, quam hic facit noster Gomezius, circa fidem testium inhabilium, qui de facto fuerint recepti, videre poterit Bernardum Diaz in regula 755. Mascardus de probationibus, conclus. 1359. num. 10. & conclus. 682. numer. 4. Bossius in practica, titul. de Injustificatione, num. 56. & 57. Clarus in practica, §. final. quest. 34. Carrerius in practica, tractatu, de Indiciis, & Tortura, §. in textu ergo, ex num. 4. Sanchez in consiliis Moralibus, lib. 6. cap. 5. dubio, 16. num. 4. & latissime materiam declarantem Farinacium quest. 58. num. 44. & quest. 62. ex num. 161. ubi num. 350. & segg. agit de exceptione inhabilitatis opposita; & an, & quando impediatur examen testium; vide etiam Escobar de puris sanguin. 1. part. quest. 12. §. 2. & 3. & quest. 13. §. 2. num. 58. & §. 4. quasi per totum, & §. 3. numer. 78. ubi de testibus reprobatis per sententiam.

22. Ad num. 21. ibi: Item adde, &c.

Testium inhabilitas quod suppleatur ex magna fide contestum, vel ex adminiculis, ut hic resolvitur, docent Bernardus Diaz in regul. 752. Tiraquelus de penis temperandis, causa 51. numero 119. & sequentibus; Antonius Gabriel titul. de testibus, conclus. 5. num. 1. ubi alios refert, Villalobos in suis communibus, litera M. num. 142. & optimè explicat Farinacius quest. 31. n. 129. & quest. 62. ex num. 3. & 8. ubi late declarat, ampliat, & limitat, eum omnino videas, & Escobar, & Thomas Sanchez supra, & Cancercius variar. 1. part. c. 20. n. 86. & 94.

Ibi: Quæro tamen an prædicti testes inhabiles, &c.

Quod si veritas per alios haberi non potest, inhabiles admittuntur, & probant, ut hic resolvitur, docent Bernardus Diaz regul. 259. Cancercius in practica, tractatu de indic. §. in textu ergo, num. 31. Plotus de in litem jurando, §. quarto, numer. 22. Bossius in tit. de Indic. num. 161. Clarus in practica, §. fin. quest. 24. Gabriel titul. de testibus, conclus. 7. & plurimos suo more referens, amplians, & limitans, & declarat Farinacius questione 62. ex num. 50. ubi num. 28. & segg. agit, quid in casu difficultis probationis; & numer. 33. & segg. de probatione facti nocturni, & quando testes de eo deponentes probent; & in consilio 39. numer. 3. Cancercius variarum 1. part. cap. 20. n. 11. & segg. Menochius de arbitrariis, casu 106. num. 6. & casu 340. n. 11. & Barbosa in Collect. cap. Veniens, de testibus, num. 11. vide etiam Escobar de puritat. sanguin. prima parte, quest. 11. & 12. Sanchez in consil. Moral. lib. 6. cap. 5. dubio 16.

23. Ad num. 22. ibi: Et breviter & resolutivè dico, &c.

Judicem posse repellere testes vel eorum dicta ex officio, si inhabilitas proveniat ex culpa, vel delicto ipsorum testium, secus si testes sunt inhabiles non ex culpa propria, sed favore alterius partis, ut domesticus, conanguineus, inimicus, &c. docent Carrerius in practica, in tract. de Indic. & tortura, §. in textu ergo. &c. num. 52. Clarus in §. final. quest. 24. in fin. Duenas in regul. 383. limitat. 7. Mascardus de Probationibus, conclus. 408. numer. 20. & segg. conclus. 1356. num. 13. & 14. & Azevedus in 1. 1. titul. 8. lib. 4. Recopilat. nu. Ant. Gomezij Variæ Resol. Tom. 111.

mer. 13. & latissime Farinacius quest. 62. numero 175. & segg. maxime 192. ubi ampliat, & limitat, Pat. in pract. 1. parte, 1. tom. 9. tempore, numer. 8. & 9. Cancercius variarum prima parte, cap. 20. num. 24. & 27. Sanchez supra, lib. 6. cap. 5. dub. 16. num. 3.

Ad num. 23. ibi: Unde cogitavi, &c.

Testes inhabiles etiam examinati pro defensione Rei, quod non plene probent, sed faciant iudicium secundum qualitatem inhabilitatis, & negotij arbitrio Judicis, ad hoc ut mitior poena imponatur, docent Clarus in pract. quest. 24. vers. Item socias, & Mascardus de probationibus, conclusio 905. & 1359. & bene Farinacius questione 62. num. 98. vide etiam Barbosa in Collect. cap. Cum causam de testibus, num. 12. & Menochius de arbitrariis casu 587. Tulchus litera T. conclus. 209. ex n. 25. & Cancercius supra, n. 18.

Ad num. 24. ibi: Et dicendum est, &c.

Testes idoneos posse cogi dicere veritatem, & restificari in Criminalibus, præterquam si testis sit de ascendentibus, vel descendentibus, vel collateralibus usque ad quartum gradum, vel maritus, uxor, socer, vel nurus, quia non compelluntur, & si compellantur, eorum depositio est nulla, dummodo veritas per alios haberi possit ut hic resolvitur, docent multi in unum concelli à Farinacio quest. 54. ex num. 13. & quest. 55. ex num. 171. & quest. 78. num. 116. contra alios plures per eum relatos num. 115. & quamvis ipse Farinacius negativam comprobare videatur, ex ejus tamen limitationibus nostri Gomezij opinio fulciri potest; ait enim num. 114. quod si verita, aliter haberi non potest, poterunt cogi testes ad testificandum, ut ita probat ex multis; & numer. 126. addit quod si testes se subtrahunt à testimonio, gratia, odio vel timore, & de hoc possit constare, tunc cogi possunt; ut docet ex aliis pluribus ipse Farinacius dist. quest. 78. numer. 128. & vide etiam Barbosa in Collect. cap. 1. & 3. De testibus cogendis, ubi plures refert, & Tulchus litera T. conclus. 225. & 226. Sanchez in consil. lib. 6. c. 5. dub. 17. & latissime Scaccia de iudic. l. 2. cap. 10. per totum, & 8. l. 2. numer. 279. ubi de muliere, Cancerc. 1. 1. cap. 20. ex num. 74. & Post. de marsten. observat. 89. ubi aliqua specialia advertit.

Ibi: Et si de facto, &c. Vide Farinacium dist. 9. 78. ex num. 1. Sanchez ubi supra.

Ad numerum 25. ibi: In quo articulo magis præter & resolutivè dico, &c.

Ex præsumptionibus reum non posse condemnari, quamvis sint violente, nisi præsumptio esset à lege determinata, & approbata, ut resolvit Gomezius, docent plures relati, & secuti à Tiraquel, de penis temperandis, caus. 27. Boër de test. 161. Clar. in §. fin. quest. 10. ex n. 8. Mascardus de probat. concl. 1221. num. 55. & latissime Farinacius quest. 50. num. 37. & segg. & quest. 56. num. 36. & quest. 86. per totum, & alij apud Cened. n. Collect. 61. num. 4. quos vide, & Menoch. cas. 279. & 361. num. 20. & cas. 336. in fine. Manic. de cens. lib. 1. titul. 2. Avendann. in diction. verb. Præsumptio, Sarmient. s. l. lib. 1. cap. 1. iterum Farinacius quest. 40. num. 15. & consil. 58. & 60. in Additione litera K, & in consil. 75. in Addit. & consil. 78. etiam in Addit. & consil. 82. & decis. 60. lib. 1. in Addit. Thom. Sanchez in consil. Moral. lib. 3. cap. 1. v. 1. dub. 12. ubi late per conclusiones declarat, Martenz. in Dialog. 3. part. cap. 10. n. 5. Morlam in empirio, titul. 12. quest. 1. Escobar de

puritate sang. quest. 8. §. 1. ex n. 5. & late Barbof. in l. 2. part. 1. Dig. soluto matrimonio. num. 61. & 76 usque ad 94. & novissime Matienzum Junio- rem in repetit. ad text. in cap. Afferte, de praesum- ptione. qui omnes latissime explicant materiam hujus resolutionis; & text. in dist. cap. Afferte, (ubi etiam Barbof. in Collect. late) & Azevedus in l. 2. tit. 6. lib. 8. num. 57. apud plerisque autem magis obtinuit, penam ordinariam imponi non posse ex presumptione violenta, sed mihiorem; ut docent Cevallos quest. 337. qui alios refert, Giurba consil. 43. num. 22. Gratian. regul. 374. & 385. vide etiam Farinac. consil. 99. num. 30. & consil. 100. num. 37. & Nogerol. allegat. 12. num. 6. §. 1. & 180. & D. Larrea a legat. f. 66. ubi explicat quando sufficiant indicia ad penam ordinariam

Ad numerum 26. ibi: Et certe videtur quod non, &c.

Si unus tantum testis adfit, & similiter indicium, vel semiplena probatio diversis generis, vel tantum sit plura indicia, quod hoc non sufficiat ad condemnationem in Criminalibus, praterquam si presumptiones sint liquidissimae, & a lege approbatae sed tantum ad torturam procedi debeat, resolvit noster Gomezius & comprobant Bossius in titul. de conciliis. num. 23. Menochius de presump- tione. libro 1. quest. 91. & 97. Clarus in §. final. quest. 63. Antonius Gabriel titul. de probat. consil. 1. num. 23. & 26. Covarruv. de veter. numism. cellat. cap. 8. num. 4. Mascard. de Probatio- ne. ibi. conclus. 459. num. 7. Barbofa in l. 2. part. 1. Dig. soluto matrimonio, ex numer. 81. Peguera d. sione crimin. 17. numer. 4. Sanchez lib. 6. consil. cap. 3. dubio 12. num. 5. & plures referens Farinacius quest. 47. ex numer. 80. & quest. 86. ex numer. 10. & consil. 78. in Addition. litera C. & consil. 82. & 115. & Bolanus in Curia Philippica, §. 2. par. 5. Prueba, Parladorius diff. rem. 138. Pichardus in repet. d. Gallus, §. ille casus, cap. 15. numer. fin. Nogerol. allegat. 26. ex numer. 80. D. Larrea allegat. 48. num. 19. & 20. Escobar de puritate sanguinis. 2. parte, questione 6. §. 5. & 6.

Et adde quod in criminalibus testes non possunt dari pro ratificatis, ut docent Avendañus resp. 1. 1. num. 5. Simanchus de Catholicis Instit. cap. 62. non. 38. Duenas regul. 23. limitat. 1. Paz in praxi, 1. tom. 5. parte, cap. 3. §. 9. num. 4. & segg. Pichardus in mandamentibus, 3. part. §. 3. n. 22. Bolanus in Curia Philippica, 2. parte, §. Prueba, num. 3. quod plerique intelligunt in casibus, in quibus venit imponenda poena corporalis, & Aviles de Syndic. cap. 3. verb. El descargo, qui etiam concludunt termino probatorio non posse renuntiari.

An publicatis attestacionibus testes possint examinari in Criminalibus, vide Gregorium in l. 37. titul. 16. par. 3. Matienzo in Dialogo, 3. part. c. 49. num. fin. Hermosilla l. 56. titul. 5. part. 5. glossa 6. num. 72. & 73. Guttierrez lib. 1. qu. 70. Barbofa in Collect. cap. 35. de testib. Cancertus 1. part. 20. n. 43. & vide infra c. 13. num. 34. & 35. & Pareja optime de instrument. edit. tit. 6. resolut. 3. ex numer. 73. & nota 68.

Item an Judex possit judicare secundum allegata, & probata contra veritatem sibi notam: vide Thomam Sanchez in consil. l. 6. c. 1. dubio 7. 18. & 19. post Covarruv. lib. 1. variorum cap. 1. ex numer. 4. Azevedum l. 10. titul. 17. lib. 4. Reco bil. num. 117. & alios relatos ab ipso Thoma Sanchez,

Diana tom. 5. tract. 4. resolut. 2. D. Larrea allegat. 48. num. 7. Scaccia late glossa 14. in tra- ctatu de re judic. quasi. 8. & Hermosilla in l. 56. tit. 5. part. 5. num. 33. & 34. glossa 7. & Escobar de puritate sanguinis. 1. part. quest. 9. §. 1. num. 29. & segg. ubi bene explicat, Cenedus Collect. 101. ad D. creata, num. 11.

Item adde an Judex laicus inconsulto Episco- po possit exhumare corpus occisi, ut constat de corpore delicti: in quo Bob. dilla in P. litica, lib. 3. cap. 15. numer. 93. affirmativam tenet: Sed contrarium verius docet, Diana tom. 9. tract. 7. resolut. 64.

Item an quis teneatur revelare crimen alterius, 31 & quando? vide supra, cap. 1. num. 92. & cap. 2. num. 9. & 10. & Cenedum in Collect. ad Decreta- lei, Collect. 101. ex numer. 3.

CAPUT XIII.

De Tortura, & qualiter ad eam se deveniendum.

SUMMARI A.

- 1 An sit iustum torqueri delinquentem?
- 2 An possit in poni tortura in omni casu, & delicto?
- 3 Quae persona quae non possit torqueri?
- 4 Persona quae non possit torqueri an possit ter- reri?
- 5 Qualiter tormenta debeant dari?
- 6 Si reus in tortura decesserit, vel membrum ami- serit, an judex puniri debeat?
- 7 Testis de visu, an sufficiat ad torturam?
- 8 Confessio extrajudicialis an sit sufficiens ad tor- turam?
- 9 An confessio penitentialis coram sacerdote facta sufficiat ad torturam?
- 10 Fama an sit indicium ad torturam?
- 11 Inimicitia an sit sufficiens in vicium ad tortu- ram?
- 12 Si res suscepta reperitur penes aliquem, an sit sufficiens indicium ad torturam?
- 13 Si post furtum commissum v. cinus qui erat pauper reperitur dives, an sit sufficiens in- dicium ad torturam?
- 14 An sit indicium ad torquendum, eum qui prius dicit invenisse occisum?
- 15 Si non appareat a quo homo sit occisus, & coram aliquo sanguis interfecti effluxit, an sit indi- cium ad torturam?
- 16 An dictum vel confessio defuncti contra reum probet vel faciat indicium?
- 17 An dictum vel confessio defuncti valeat, & ali- quid operetur in favorem rei?
- 18 Qualiter probetur indicium?
- 19 Quando & in qua parte processus debeat adhi- beri tortura?
- 20 An stantibus legitimis probationibus possit ad- hiberi tortura?
- 21 An debeat dari copia indiciorum in se reo?
- 22 An tortura debeat dari per partem, vel judex teneatur eam delatori necessitate adhibere?
- 23 An a tortura possit appellari?
- 24 Si reus confiteatur in tormento an requiratur postea ratificatio?
- 25 Si reus est tortus non precedentibus legitimis indicibus si confitatur, & postea sequatur rati-

- rificatio, an possit condemnari?
- 26 Si reus a custodibus suis legitime tortus, & ne- gavit, an possit iterum torqueri?
  - 27 Si reus tortus est, & confessus, & non ratifica- vit confessionem, sed eam revocavit, & iterum tortus confiteatur, & ratificationem eam negat, quid in hoc faciat iudex?
  - 28 Si reus semel vel pluries tortus & gravis an ju- dex debet eum dissimulato absolvere?
  - 29 Testis quando possit pro eruenda veritate tor- queri?
  - 30 Judex qualiter pronuntiabit sententiam in cri- minalibus?
  - 31 An quando a sententia dissimulata in causa cri- minali licet appellare?
  - 32 Si in casibus in quibus non 1. cet appellare, reus appellavit, & iudex admisit appellationem ex ignorantia juris, an possit postea sententiam executioni mandare?
  - 33 Quo tempore possit reus accusatus probare in- nocentiam & defensionem suam?
  - 34 An in criminalibus possit iudex recipere testes in qualibet parte litis ad offensam, & puni- tionem rei?
  - 35 An sententia dissimulata quae transivit in rem judicatum sit statim mandanda executioni?
  - 36 An & quando sententia quae transivit in rem judicatum possit revocari?
  - 37 Mulier pregnans an possit condemnari ad mortem?
  - 38 Per indulgentiam & remissionem principis an liberetur quis a morte?
  - 39 Rescriptum per principem an recuperet bona sua confiscata.

licta remaneant impunita, quia aliis cum regula- riter delicta sunt occulte, vix possit veritas cog- nosci, & dareur materia delinquendi, & seque- retur maximum praedictum reipublicae. Confir- maretur etiam, quia tortura semper datur praecedentibus iudiciis, & sic videtur iusta. Item etiam quia requiritur ratificatio confessionis postea ex intervallo libere, & sine tormento.

Unum tamen est, quod non semper nec in 2. In atroci tantum omni causa, & delicto debet imponi tortura, sed tantum tantum in atroci, & gravi, ex quo venit impo- nenda poena mortis vel saltem corporalis; scilicet positae autem est in causa vel delicto levi ex quo non veniet imponenda poena mortis nec corporalis, sed tantum poena exilii, vel pecuniaria, quia tunc major poena esset tortura, quam illa quae debet imponi pro delicto; ita probat textus notabilis in l. edictum, vers. 1. ff. de quest. Cujus verba sunt: Questiones nec semper in omni causa, & persona considerari debere arbitror, &c. & ibi notant & commendant omnes Doctores: & per illum textum tenet Angelus de Perul. in l. fin. C. cod. de. 2. col. n. 4. & ibi alii Doctores, Paris. de Pateo in tract. Syndic. in parte viso de iudiciis, & c. 1. col. in fin. Gandin. in tract. malef. rubr. de quest. & tormen. vers. ex quibus causis torquetur, Franc. Brun. in tract. de iudiciis & tortura, 2. part. 3. quest. Paulus Gilaudus in tractatu de quest. §. quest. princip. & talis questio vel tortura est inquisitio, & indagatio veritatis per tormenta, & corporis dolorem suspecti, & vel infamati, & ita probat textus in l. item, apud Labbeon. §. quest. ff. de injuriis, text. 1. §. quest. ff. ad Syllan. & per ista jura tenet Azo in summa C. de quest. 1. col. 1. Cynus in rub. eod. tit. 1. quest. & ibi Salyc. & alii Doctores, Joan. Andr. in cap. cum contemplatione, de reg. jur. 1. col. 1. quest. & ibi Abbas & commu- niter Doctores, Hippolytus de Marfil. in rubr. ff. de quest. Gandin. in tract. malef. in rubr. de question. & tormentis, 1. quest. Bonif. in tract. malef. in rubr. de quest. 1. §. Franc. Brun. in tract. de iudiciis, & tortura, 2. p. 1. quest. Guido de Suza in tract. de iudiciis, & tortura, 1. col. vers. quid est quest. Paul. Grilan. in tract. de quest. & tort. prima quest. Bald. de Perul. in tract. de quest. 1. c. l. & idem probat l. i. tit. 30. 7. part.

Item adde quod regulariter omnis ille potest torqueri, qui non reperitur prohibitus. Ita pro- quis possit bat text. in l. ff. de quest. juncta Gloss. ordinaria torqueri. & communi opinione; prohibitus autem reperitur minor quatuordecim annorum: quod intellige, ut non torquetur eo modo & forma qua majores, sed bene potest terri, vel ferula caedi, vel alio genere tormentorum leviter torqueri, quia sicut non est capax delicti, quoad totalem poenam, ita non est capax gravis torturae; textus in l. 1. §. impuberi, ff. ad Syllan. Cujus verba sunt: Impuberi autem utrum in supplicio ita item parcimus, an vero etiam in questione? magis est, ut de impubere nec questio habeatur, alias solet in hoc usu observari, ut impuberes non torquentur, terre- riantur tamen solent, & habent vel ferula caedi, & commo- niter Doctores, textus in leg. excipiuntur, c. d. tit. text. in l. minore ff. de quest. Cujus verba sunt: De minore 14. annorum questio habenda non est, & ibi Glossa ordinaria Bat. Alber. & communiter Doctores. Item reperitur prohibitus senex, qui propter decrepitam aetatem, verisimiliter non possit pati torturam ita probat textus in l. si quis in gravi, §. ignoscitur, ff. ad Syllan. Cujus verba sunt: Ignoscitur etiam his, qui aetate defecti sunt: textus

Proposito. Item principaliter querro, quando deveniendum sit ad torturam? In quo articulo magis- traliter, & resolvit dico, quod si plene est probatum delictum legitimis modis, de quibus supra, reus accusatus vel inquisitus debet diffinitive condemnari; si vero nihil contra eum est probatum diffinitive debet absolvi: si vero semiple- ne est probatum, vel probatum sit aliquod indi- cium, quod est minus a quam semiplena probatio, ut est Gloss. ad fin. & unica, juncto textu in l. cum probatus, ff. de prob. quam ibi summe notat & commendat Baldus, & communiter Doctores, & reputat singularem Paul. Alexand. & Moderni in l. 2. §. si alicui, ff. ex noxali causa agatur, potest, & debet torqueri pro eruenda & indaganda veritate, & isto casu proprie habet locum tortura, textus est in leg. 1. & per totum, ff. de question. textus in l. 1. & per totum, Cod. de iur. & quia materia est necessaria, & periculosa, volo eam perfecte, & utiliter attingere.

Et in primis videtur, quod iniquum, & injus- tum sit quod homo liber torquetur, & dilaceretur pro eruendo delicto in casu dubio & incerto, quia forte dolore, & tormento confitebitur contra veritatem quod non fecit, maxime quia illo tempore non videtur copos mentis, nec imple- tudine intellectus; argumento textus in lege si adulterium cum in esu, §. Imperator res, ff. de adul. textus in l. 1. §. questionem si de quest. ibi, alii tantum sunt impatiendi, ut in quovis mentis quam pati tormenta velint, & ita in aliquibus regnis, & locis non potest per iudicem in delictis imponi tortura, ut in regno Aragonensi, & similibus. Sed sustinendo jus commune dico, quod imo est justum, & rationabile pro bono publico, ne de-

An sit ius- tum tor- quere ho- minem li- berum.